

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee
Suur-Ameerika tn 1
10122, Harju maakond, Tallinn
70001952

01.04.2026 nr 11.3-1/26/1511

FINANTSKORREKTSIOONI OTSUS

Riigi Tugiteenuste Keskus teeb finantskorrektsiooni otsuse **Sotsiaalministeeriumi** projektile nr 2021-2027.6.01.23-0026 „**Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine Ida-Virumaal TAT**“.

Finantskorrektsiooni põhjuseks on projektiga seotud riigihankes nr 283555 „Supervisiooniteenus Ida-Virumaa sotsiaalvaldkonna töötajatele“ esinenud puudus: riigihankes on kehtestatud hankelepingute sõlmimiseks tingimused, mis on vastuolus riigihangete seaduse § 3 punktidega 1 ja 2 ja § 30 lõikega 4

Rakendusüksus otsustab:

1. kohaldada rikkumisele **10% finantskorrektsiooni määra**;
2. vähendada abikõlblikke kulusid ja eelarvet **5505,81 euro** võrra, millest toetus moodustab 100%;
3. vähendada kuludokumentides nr 407, 431, 432, 475, 476, 477, 478, 519, 537 ja 538 abikõlblikke kulusid kokku summas 3 899,98 eurot;
4. nõuda toetuse saajalt tagasi kuludokumentide nr 286, 313, 314, 315, 319, 320, 321, 322, 356, 380, 381 ja 382 alusel välja makstud toetus summas 1 605,83 eurot;
5. tasaarveldada käesoleva otsuse resolutsiooni punkti 4 alusel tagasinõutav summa menetluses olevate kuludokumentide arvelt, vähendades täiendavalt väljamakstavat toetust 1 605,83 euro võrra;
6. edaspidi vähendada riigihankega nr 283555 seotud abikõlblikke kulusid 10% võrra, mille võrra väheneb ka projekti eelarve;
7. teha rakendusasutusele ettepanek **vähendada** TAT-ga kinnitatud abikõlblike kulude eelarvet käesoleva resolutsiooni punktides 3 ja 4 nimetatud summade ulatuses.

Otsus koosneb järgmistest osadest: [õiguslikud alused](#), [asjaolud ja selgitused](#), [finantskorrektsiooni põhjendused](#), [korrektsioonimäär](#), [rikkumise summa ja eelarve vähendamine](#), [ärakuulamine](#), [vaidlustamine](#).

ÕIGUSLIKUD ALUSED

- Perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi **ÜSS2021_2027**) § 28, § 29 lg 3;
- Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi **ÜM2022**) § 34 lg 1 p 2, § 36, § 37 lg-d 3 ja 4;
- Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi **ÜM2014**) § 22⁸;
- sotsiaalkaitseministri- ja tervise- ja tööministri 04.04.2023 käskkiri nr 59 „Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine Ida-Virumaal“ (edaspidi **TAT**) punkt 10;
- riigihangete seaduse (edaspidi **RHS**) § 3 p-d 1 ja 2, § 30 lg 4.

ASJAOLUD JA SELGITUSED

1. Toetuse saaja partner on viinud läbi sotsiaalteenuste erimenetlusena riigihanke nr 283555 (hanketeade avaldati riigihangete registris 29.11.2024) pakkumuste esitamise tähtajaga 16.12.2024. Hankemenetluse raames esitati kuus pakkumust. Menetluse tulemusena sõlmis hankija raamlepingu kõigi pakkumuse esitanud pakkujatega. Raamlepingu maksumuseks 190 000,00 eurot (KM-ta).

2. Riigihankes on tuvastatud, et rikutud on RHS § 3 punkti 1 ja 2 ning § 30 lõiget 4.

3. Rakendusüksus tuvastas riigihanke nr 283555 kontrollimisel, et toetuse saaja partner on kehtestanud raamlepingu alusel sõlmitavatele hankelepingutele tingimused, mis on vastuolus riigihangete seadusega.

4. Toetuse saaja partner kehtestas riigihankes nr 283555 järgmised hankelepingu sõlmimise tingimused:

- *4.1. Lepingu alusel hankelepingu sõlmimine toimub teenuse tellimise teel. Leping ilma hankelepinguta ei kohusta pooli lepingut täitma. Igalt teenuseosutajalt võib teenust tellida suuremas või väiksemas mahus, tingimusel, et supervisiooni teenuste ühikuhindu ei muudeta ja raamlepingu maksumust ei ületata.*
- *4.3 Individuaalse supervisiooni teenuse tellimine toimub teenuse kasutaja poolt teenuse saamise soovi esitamisega teenuseosutajale või superviisorile ja teenuseosutaja või superviisori poolt tellimusele nõusoleku andmisega, mis on vajadusel kooskõlastatud tellijaga. Teenuseosutaja või superviisori nõusolek edastatakse e-posti teel teenuse kasutajale ja tellijale.*
- *4.3.1 Individuaalse supervisiooni vajaduse tekkimisel pöördub teenuse kasutaja lepingu superviisorite nimekirjast talle sobiva superviisori ja seega teenuseosutaja poole e-kirja teel teenuse tellimiseks. Kui superviisor ei saa mingil põhjustel teenust osutada, siis on teenuse kasutajal võimalus pöörduda järgmise enda poolt valitud superviisori poole. Teenuse kasutajal on lubatud superviisorit vahetada kaks korda raamlepingu kehtivuse ajal.*

5. Riigihanke alusdokumentides, sh raamlepingus, ei ole sätestatud kõiki raamlepingu alusel sõlmitavate hankelepingute tingimusi, mistõttu pidi hankija korraldama teenuse tellimiseks (hankelepingu sõlmimiseks) raamlepingu partnerite vahel minikonkursi. Hankija on raamlepingus näinud ette, et teenust tellitakse ilma minikonkursi korraldamata pöördudes otse teenuse osutaja poole.

6. Toetuse saaja partner selgitas 14.01.2026 kirjas, et teenuse osutamise mudeli kavandamisel arvestati, et seda teenust ei saa peale suruda. Supervisiooniteenus on väga isiklik. Tavaline raamlepingu mudel, kus selgitatakse välja teenuse vajadus, formuleeritakse see ning lastakse raamlepingu partneritel pakkumus esitada, ei vasta supervisiooni teenuse vajadusele. Teenuseosutamise mudelis on esmane ja aktiivne teenuse saaja ning oluline on vahetu kontakt superviisoriga. Kui teenuse saaja ja superviisor on saavutanud kokkuleppe, siis tellija ja pakkuja on kaasatud teenuse osutamise mudelisse.

FINANTSKORREKTSIOONI PÕHJEDUSED

7. TAT punkt 7.1 viitab ÜM2022 §-le 10, mille lõike 2 kohaselt peab partner täitma muuhulgas §-s 11 nimetatud kohustusi. Seega tulenevalt ÜM2022 § 11 lõikest 1 on partner kohustatud järgima riigihangete seadust, kui ta on hankija riigihangete seaduse tähenduses. Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit (edaspidi toetuse saaja partner) on avaliku sektori hankija RHS § 5 lg 2 p 2 tähenduses ja on kohustatud seega läbi viima riigihanke, järgides RHSis sätestatud korda.

8. RHS § 30 lõike 4 kohaselt kui raamlepingus, mille hankija on sõlminud mitme pakkujaga, ei ole sätestatud kõiki selle alusel sõlmitavate hankelepingute tingimusi, korraldab hankija raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimiseks raamlepingu osapoolteks olevate pakkujate vahel minikonkursi.

9. RHS § 30 lg 9 punkti 4 kohaselt kohaldatakse minikonkursile raamlepingus sätestatud korda, kui hankija sõlmib hankelepingu pakkujaga, kes on riigihanke alusdokumentide tingimuste kohaselt esitanud majanduslikult soodsaima pakkumuse.

10. Seega RHS § 30 lg 9 punktist 4 tulenevalt peab riigihanke alusdokumentides olema sätestatud minikonkursside läbiviimise kord. Sealhulgas peavad riigihanke alusdokumentides olema sätestatud minikonkurssidel iga kord kasutatavad pakkumuste hindamise kriteeriumid, hindamismetoodika ja kriteeriumite suhtelised osakaalud, sest ainult sellisel juhul on hankijal võimalik hankeleping sõlmida majanduslikult soodsaima pakkumuse esitanud pakkujaga.

11. RHS § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtete kohaselt peab hankija tegutsema riigihanke korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt ning kohtlema kõiki isikuid võrdselt ja jälgima, et kõik isikutele seatavad kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud. Kui toetuse saaja partner näeb raamlepingus ette omal valikul teenusepakkuja valiku, siis ei lähe see kokku RHS § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega. Toetuse saaja partneril on kohustus riigihanke alusdokumentides anda riigihankes osalemisest huvitatud ettevõtjatele selgelt ja ammendavalt teada, milliseid konkreetseid pakkumuste hindamise kriteeriume ta minikonkurssidel kasutada kavatses ja milline on hindamise kriteeriumite rakendamise kord (hindamismetoodika ja suhtelised osakaalud). Ainult sellisel juhul on riigihankes osalemisest huvitatud ettevõtjatel võimalik nendega arvestada juba raamlepingu sõlmimiseks korraldatavas hankemenetluses pakkumust esitades ja teada, millistel alustel nad teiste raamlepingu partneritega hankelepingutele konkureerima hakkavad.

12. RHS § 30 lg 6 punkt 1 lubab sõlmida hankelepingu ilma uut konkurssi korraldamata *ainult siis*, kui kõik lepingutingimused olid raamlepingus määratletud ja raamlepingus on kriteeriumid,

mille alusel määratakse, millise partneriga üksikleping sõlmitakse. Rakendusüksus tuvastas, et raamleping ei sisalda kõiki selle alusel sõlmitavate hankelepingute tingimusi, et oleks võimalik sõlmida hankeleping ilma minikonkurssi korraldamata.

13. Teenuse tarbija subjektiivne eelistus ei vasta RHS mõttes objektiivse mehhanismi¹ nõuetele ning ei saa seetõttu olla aluseks mitme pakkujaga raamlepingu alusel hankelepingute sõlmimisel. Riigihangete seadus eeldab, et raamlepingu täitmisel kasutatav tellimuste jaotamise kord on **läbipaistev, ette teada ja võimaldab raamlepingu partnerite võrdset kohtlemist**. See tähendab, et hankelepingute sõlmimine peab tuginema **raamlepingus ette nähtud objektiivsetele kriteeriumidele**, mille kohaselt saab iga raamlepingu partner eelnevalt mõistlikult prognoosida, millistel tingimustel ja millises ulatuses on tal võimalik tellimusi saada.

14. Teenuse tarbija isiklik eelistus konkreetse superviisori osas on oma olemuselt **subjektiivne**, sõltudes iga üksiku töötaja individuaalsest muljest, suhtlusest, isikuomadustest ja muudest asjaoludest, mida ei ole võimalik raamlepingus üheselt ja kontrollitavalt määratleda. Selline valikuvõis ei taga raamlepingu partneritele võrdselt mõistetavat ega kontrollitavat tellimuste jaotamise kriteeriumid ning annab sisuliselt teenuse tarbijale – kui hankija koosseisu kuuluvale kolmandale isikule – õiguse määrata, milline pakkuja raamlepingu alusel konkreetse hankelepingu saab. RHS ei võimalda pakkujate valikut viisil, mis välistab objektiivsete kriteeriumide järgimise.

15. Subjektiivne eelistus ei ole RHS tähenduses objektiivne mehhanism ka seetõttu, et see ei võimalda raamlepingu osalistel ette näha, kuidas tellimused jagunevad ning milline on nende potentsiaalne osakaal. Seadus keelab olukorra, kus raamlepingu partnerite suhteline positsioon selgub alles teenuse tarbijate subjektiivsete valikute kaudu, mis pole raamlepingu sõlmimise ajal prognoositavad ega kontrollitavad. Kuigi RHS § 30 lg 8 annab hankijale võimaluse sõlmida hankeleping vabalt valitud pakkujaga eeldusel, et nende hankelepingute kogumaksumus ei ületa 20 protsenti kogu raamlepingu maksumusest, peab raamleping siiski tulenevalt RHS § 30 lõikest 6 sisaldama objektiivseid tingimusi selliste hankelepingute sõlmimiseks. Kui raamlepingus puudub objektiivne ja automaatne valikukriteerium (nt paremusjärjestus, rotatsioonimeetod, selgelt kirjeldatud minikonkursi kord), siis ei ole teenuse tarbija subjektiivne hinnang selliseid valikukriteeriume asendavaks ega õigustavaks aluseks.

16. Kuivõrd sellise valikumeetodi kasutamine pole lubatud RHS § 30 lg 6 alusel, siis pidi hankija hankelepingu sõlmimiseks korraldama RHS § 30 lõikest 4 tulenevalt minikonkursi järgides seejuures RHS § 30 lõikes 9 toodud reegleid. Kuna aga antud juhul on hankelepinguid sõlmitud ilma minikonkurssi korraldamata ja viisil, mis ei ole raamlepingus objektiivselt ja piisava täpsusega ette nähtud, on rakendusüksus seisukohal, et toetuse saaja partner ei ole järginud RHS § 30 lõikest 4 tulenevat kohustust korraldada minikonkurss ja RHS § 3 punktist 1 ja punktist 2 tulenevaid üldpõhimõtteid ning on seega rikkunud talle pandud kohustust järgida riigihangete seadust.

KORREKTSIOONIMÄÄR 10%

17. ÜM2022 § 34 lg 1 punkti 2 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust.

18. ÜM2022 § 36 alusel kohaldatakse riigihankega seotud rikkumise korral ÜM2014 § 21 lõiget 1¹ ja §-e 22–22⁹.

¹ Objektiivne mehhanism raamlepingus tähendab ette teada, läbipaistev ja kontrollitav kord, mille alusel määratakse, milline raamlepingu partner saab konkreetse hankelepingu.

19. ÜM2014 §22⁸ kohaselt kui sotsiaal- või eriteenuste riigihanke korraldamisel rikutakse riigihangete seadust, kohaldatakse sõltuvalt rikkumise raskusest ja ulatusest rikkumisega seotud hankelepingu osale § 21 lg-s 1 nimetatud finantskorrektsiooni määra.

20. ÜM2014 §21 lg 1 sätestab, et kui struktuuritoetuse seaduse § 46 lõike 1 kohaselt ilmneb, et toetuse saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ja finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole võimalik kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust sõltuvalt rikkumise raskusest 2, 5, 10 või 25 protsenti tegevustele või tegevuste kogumile eraldatud toetusest sõltuvalt asjaolude mõjust kulu abikõlblikkusele, välja arvatud, kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti.

21. ÜM2014 seletuskirjas on väljendatud seisukohta, et § 22⁸ ja § 21 lg 1 mõistes tuleb § 22⁸ rakendamisel asjakohase protsendimäära valikul lähtuda analoogia alusel samalaadse rikkumise korral kohaldatavast finantskorrektsiooni määrast.

22. Otsuses käsitletud rikkumise osas esinevad ühendmääruse § 22³ lg 7 p-s 3 toodud asjaolud, mille kohaselt kohaldatakse hankelepingu väärtusele 10-protsendilist finantskorrektsiooni määra, kui riigihanke alusdokumendis avaldatud pakkumuse hindamise kriteeriumi ei ole järgitud või on rakendatud avaldamata hindamiskriteeriumi või selle rakendamise täpsustavaid tingimusi või osakaale. Kuivõrd teenuse tarbija valib teenuseosutaja välja oma subjektiivsetest eelistustest lähtudes, siis on see sarnane olukorraga, kus on hankija valib eduka pakkuja välja riigihanke alusdokumentides avaldamata kriteeriumite alusel. Seega üldiselt kohaldub sarnastele rikkumistele 10%-iline finantskorrektsioon. Rakendusüksus on üksikasjalikult hinnanud käesoleva rikkumise asjaolusid ning on seisukohal, et ei esine selliseid asjaolusid, mis eristaksid käesolevat rikkumist ÜM2014 § 22³ lg 7 punktis 3 kirjeldatud samalaadsest rikkumisest. Rikkumise raskust ja võimalikku finantsmõju silmas pidades ei pea rakendusüksus proportsionaalseks finantskorrektsiooni määraks madalamat kui 10%-i.

23. Rakendusüksus selgitab, et riigihangete rikkumiste korral ei ole üldjuhul võimalik konkreetset kahjusummat välja arvutada, kuna tegemist on potentsiaalse ja teoreetilise (kaudse) kahjuga, mis võib tekkida õigusnormi rikkumisel ja konkreetsete asjaolude põhjal loetakse rikkumine tõendatuks. Eeltoodud põhimõtteid toetab ka Euroopa Kohus, selgitades kohtuasjades nr C-743/18 ja C-406/14, et hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ja see ei pea olema nähtav. Piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud.

24. Toetust kasutades nõustub toetuse saaja toetuse saamise tingimustega (ka finantskorrektsiooni aluste, ulatuse ja korruga), sh kohustusega maksta toetus tagasi, kui toetust on saadud aluseta. Toetuse saaja kohustuse või nõude täitmata jätmisel või osalisel täitmisel ei ole põhjendatud maksta toetust taotluse rahastamise otsuses sätestatud algses mahus, kuivõrd toetuse andja ei saa kokkulepitud tingimustel (sh Euroopa Liidu üldpõhimõtteid ja väärtusi järgivat) vastusooritust. Euroopa Kohtu praktikas (nt C-743/18) loetakse, et toetuse täiemahuline andmine olukorras, kus vastusooritus ei vasta enam kokkulepitud tingimustele, kahjustatakse põhjendamatult liidu eelarvet.

RIKKUMISE SUMMA JA EELARVE VÄHENDAMINE

25. Toetuse saaja on esitanud riigihankega 283555 seotud kulu (KD tunnusega 286, 313, 314, 315, 319, 320, 321, 322, 356, 380, 381, 382, 407, 431, 432, 475, 476, 477, 478, 519, 537 ja 538) tegevuse nr 34.1.3.2 „Motivatsioonipaketi loomine piirkonda tööle tulevate sotsiaal- ja tervisehoiuvaldkonna töötajatele“ raames summas 55 058,06 eurot.

26. Lähtudes otsuses tehtud järeldustest loeb rakendusüksus riigihanke nr 283555 tulemusena sõlmitud hankelepingu alusel tekkinud kulust (55 058,06 eurot) mitteabikõlblikuks kuluks 10% ehk 5 505,81 eurot, millest toetus moodustab 100%.

27. ÜSS2021_2027 § 29 lõike 3 kohaselt võib tagasimaksmisele kuuluva toetuse tasaarveldada sama projekti raames väljamaksmisele kuuluva toetusega. Eeltoodust tulenevalt tasaarveldab rakendusüksus toetuse saajale järgnevat väljamakstavat toetuse summat ehk vähendab seda tagasimakstava 1 605,83 euro võrra.

28. ÜM2022 § 37 lõike 3 kohaselt vähendatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel toetust ning omafinantseeringut vastavalt makse tegemise ajal kehtivale toetuse proportsioonile. Sama paragrahvi lõige 4 sätestab, et finantskorrektsiooni otsuse alusel vähendab rakendusüksus toetuse andmise tingimuste käskkirjaga kinnitatud abikõlblike kulude eelarvet. Kui vastavat muudatust ei ole tehtud, loetakse, et finantskorrektsiooni otsuses nimetatud ulatuses on projekti abikõlblike kulude eelarve väiksem.

ÄRAKUULAMINE

29. Finantskorrektsiooni otsuse eelnõu saadeti 26.02.2026 toetuse saajale tutvumiseks (ÜSS2021_2027 § 13 lg 2 p 3). Toetuse saaja esitas 12.03.2026 oma seisukoha eelnõule.

30. Toetuse saaja hinnangul vastab raamlepingus määratud hankelepingute sõlmimise kord riigihangete seaduses sätestatud nõuetele. Toetuse saaja toob välja, et raamlepingus oli hankelepingute sõlmimise kord määratud selliselt, et see jääb väljapoole tellija subjektiivseid eelistusi. Olulise asjaoluna toob toetuse saaja välja ka selle, et teenuse tarbija valib superviisori, mitte teenuseosutajat lepingu partnerite hulgast. Tema valik võib olla kantud emotsioonidest ja usaldusest superviisori vastu, see on superviisori teenuse sisuks.

31. Rakendusüksuse hinnangul ei muuda teenuse osutaja valikut objektiivseks ega läbipaistvaks asjaolu, et seda teeb teenuse tarbija mitte hankija ise - ka teenuse tarbija teeb valiku ju subjektiivsetest eelistustest lähtudes. Tulenevalt RHS § 30 lõikest 6 on võimalik hankelepingu sõlmimine ilma minikonkurssi korraldamata vaid juhul kui raamlepingus on sätestatud kõik selle alusel sõlmitavate hankelepingute tingimused, siia alla kuuluvad ka teenuse osutaja objektiivsed valikukriteeriumid. Ilma selliste valikukriteeriumiteta ei ole hankelepingute sõlmimine läbipaistev ning tagatud ei ole raamlepingu partnerite võrdne kohtlemine. Seetõttu ei saa rakendusüksus ka kuidagi nõustuda toetuse saaja väitega, et raamlepingus olid sätestatud kõik edaspidi sõlmitavate hankelepingute tingimused, kui fikseerimata oli millistel kriteeriumitel teenuse osutaja välja valitakse.

32. Toetuse saaja leiab, et lubamatu on kohaldada finantskorrektsiooni ÜM(2014) § 22³ lg 7 p 3 analoogia alusel.

33. Rakendusüksus selgitab, et Euroopa Kohtu otsuses nr C-175/23 (vt p 29-31) on Euroopa Kohus öelnud muuhulgas seda, et finantskorrektsioonide tegemisel proportsionaalsuse põhimõtte järgimise tagamiseks võib nii Euroopa Komisjon kui liikmesriik kehtestada ühtsete korrektsioonimäärade skaala. Sellise skaala eesmärk on tagada ühtsete finantskorrektsiooni määrade rakendamine samasuguse olemuse ja raskusastmega rikkumiste puhul. Tulenevalt Euroopa Komisjoni 14.05.2019 otsuse nr C(2019) 3452, millega kehtestatakse suunised kohaldatavate riigihanke-eeskirjade rikkumise korral liidu rahastatavate kulude suhtes tehtavate finantskorrektsioonide kindlaksmääramiseks, lisa (edaspidi EK suunised) punktist 1.2.2 kui hankedirektiiv ei kohaldu, kuid hange kuulub siseriikliku riigihankeõiguse kohaldamisalasse ja on selgelt rikutud siseriikliku riigihankeõigust, siis tuleb finantskorrektsiooni nõutav suurus kehtestada analoogselt EK suuniste 2. jaos kindlaks määratud õigusnormide rikkumise liikidega.

Seega on Euroopa Komisjoni ootus liikmesriikidele, et finantskorrektsiooni määrade kaalutlemisel siiski analoogiat kasutatakse. EK suuniste 2.jaos kirjeldatud eeskirjade eiramised ja neile ettenähtud finantskorrektsiooni määrad on ülevõetud ÜM2014-ga siseriiklikku õigusesse ja seetõttu on analoogia kasutamine lubatud ka ÜM2014 alusel. Küll aga tuleb rakendusüksusel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 103 lõike 1 koosmõjus sama määruse selgituste punktiga 70 finantskorrektsiooni määra üle otsustamisel muu hulgas arvestada proportsionaalsuse põhimõttega, mistõttu ei saa rakendusüksus rikkumisele kohaldada analoogia korras automaatselt ÜM2014-s sarnasele rikkumisele ettenähtud konkreetset finantskorrektsiooni määra ilma, et oleks eelnevalt analüüsinud, kas antud rikkumisel esineb võrreldes ÜM2014s kirjeldatud analoogilise rikkumisega (antud juhul § 22³ lg 7 p 3) selliseid erisusi, mille puhul oleks põhjendatud üldisest ettenähtud finantskorrektsiooni määrast (10%-i) väiksema finantskorrektsiooni kohaldamine. Rakendusüksus on üksikasjalikult hinnanud käesoleva rikkumise asjaolusid ning on seisukohal, et ei esine selliseid asjaolusid, mis eristaksid käesolevat rikkumist ÜM2014 § 22³ lg 7 punktis 3 kirjeldatud samalaadsest rikkumisest. Pigem annab rikkumisele kaalu juurde asjaolu, et teenuse osutaja valitakse iga tellimuse korral isikliku eelistuse alusel või mõnel muul teadmata põhjusel, mistõttu ei ole hankelepingu sõlmimise alused kuidagi objektiivsed ega läbipaistvad.

34. Toetuse saaja väidab, et rikkumine ja kahju on „teoreetilised“. Hankemenetluse käigus ei esitatud ühtegi küsimust ega pretensiooni tellimuste jaotumise kohta. Riigikohus on selgitanud, et finantskorrektsioon on olemuselt sanktsioon ja kahju ei saa olla pelgalt teoreetiline. Iseäranis tuleb seda arvesse võtta olukordades, kus riigihankeõiguse rikkumine pole ilmselge (Riigikohus, kohtuasi 3-21-2607, p. 29).

35. Rakendusüksus selgitab, et rikkumise tulemusel tekkinud finantsmõju ei seisne ainult võimalikus hoomatavas rahalises kahjus, mis on hankijale tekkinud, vaid ka kahjus, mis on tekkinud Euroopa Liidu eelarvele läbi toetusrahade õigusvastase kasutamise. Näiteks on Euroopa Kohus otsuses nr C-743/18 leidnud, et **toetuse täiemahuline andmine olukorras, kus vastusooritus ei vasta enam kokkulepitud tingimustele, kahjustab põhjendamatult liidu eelarvet**. Niisamuti on Euroopa Kohus 21.12.2011 otsuses nr C-465/10 (vt p 47) öelnud, et **iseigi konkreetsed finantsmõju mitteomavad eeskirjade eiramised võivad tõsiselt mõjutada liidu finantshuveid**, ja otsuses nr C-465/10 (vt p-d 55–58), et **Euroopa Liidu vahendeid ei või kasutada ettevõtmisteks, mille raames on rikutud riigihangete reegleid**. Eeltooduga ei taha siiski rakendusüksus väita seda, et iga rikkumine tähendab automaatselt kahju Euroopa Liidu eelarvele. Küll aga on selline rikkumine tekitanud kahju siis, kui me ei suuda välistada võimalust, et kui hankes oleks algusest peale olnud hankelepingute sõlmimise tingimused, sh teenuse osutaja valiku kriteeriumid läbipaistvad, oleks raamlepingu partnerid ja sellest tulenevalt ka sõlmitud hankelepingud teistsugused. Sellist käsitlust toetab Euroopa Kohus kohtuasjades nr C-743/18 ja C-406/14, leides, et **hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ja see ei pea olema nähtav. Piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud**. Seetõttu ei nõustu rakendusüksus toetuse saaja väitega, et rikkumise tulemusel tekkinud kahju ei saa olla teoreetiline.

36. Niisamuti ei muuda pakkujate kaebuste puudumine rikkumist olematuks, kuivõrd hankijalt selgituste küsimine või tingimuste vaidlustamine on hankest huvitatud isikute õigus, mitte kohustus.

37. Rikkumine ei ole rakendusüksuse hinnangul ka ebaselge, kuivõrd hankelepingute sõlmimine pakkujatega subjektiivse eelistuse alusel rikub juba iseenesest läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtet. Toetuse saaja on rikkunud RHS § 30 lg 6 p 1 tulenevaid nõudeid hankelepingute sõlmimiseks raamlepingu alusel.

VAIDLUSTAMINE

38. Otsuse peale on õigus esitada vaie rakendusüksusele 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai või oleks pidanud otsusest teada saama (ÜSS2021_2027 § 31 lg 1, § 32 lg 3 ja haldusmenetluse seaduse § 75).

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams
toetuste rakendamise osakonna juhataja

Koostaja: Ketlyn Pass
5915 7852
ketlyn.pass@rtk.ee